

บทที่ 7

ลักษณะการปกครองอาณานิคมของชาติตะวันตก

ลักษณะการปกครองของสเปนในฟิลิปปินส์

สเปนได้นำระบบการปกครองแบบศักดินาสวามิภักดิ์มาใช้ในฟิลิปปินส์ คือ ระบบเอ็นคอมเมียนดา (Encomienda) โดยการแบ่งที่ดินออกเป็นเขต ๆ มีหัวหน้าเขตรับผิดชอบคือ Encomiendoro ทำหน้าที่เรียกเก็บภาษีจากรไรรุ่นา ต่อมาสเปนได้พยายามทำให้ชาวพื้นเมืองมีความรู้สึกว่าเป็นชาวฟิลิปปินส์ร่วมกัน โดยการเปลี่ยนแปลงสภาพของบารังไกอันเป็นสถาบันการปกครองดั้งเดิมรวมกันเข้าเป็นอำเภอที่เรียกว่า พูโบล (Pueblo) มีนายอำเภอ (Gerbona der cillo) เป็นหัวหน้าปกครองและบังคับบัญชา และรวมอำเภอต่าง ๆ เข้าเป็นจังหวัด (Abcaldia) มีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้ปกครองใช้อำนาจบริหาร และตุลาการขึ้นอยู่กับข้าหลวงใหญ่ (Government General) ซึ่งเป็นผู้บัญชาการทหารสูงสุด และเป็นตัวแทนของพระมหากษัตริย์สเปน

การปกครองของสเปนในลักษณะนี้ ไม่ทำลายโครงสร้างทางสังคมและการปกครองดั้งเดิมของฟิลิปปินส์ บารังไก ยังคงอยู่ แต่สเปนได้ปฏิรูประบบเสียใหม่ โดยให้เป็นหน่วยปกครองท้องถิ่น (Local self - government unit) ซึ่งเป็นหน่วยที่เล็กที่สุดขององค์กรทางการเมือง ซึ่งแต่ละบารังไกจะกำหนดให้มีครอบครัวประมาณ 50 ครอบครัวเท่านั้น ตำแหน่งคาตูผู้ปกครองบารังไกยังคงมีอยู่เหมือนเดิม แต่เปลี่ยนตำแหน่งเป็น Cabaza ตำแหน่ง Cabaza นี้จะเลือกจากราษฎรในแต่ละบารังไกอยู่ในตำแหน่งคราวละ 3 ปี (เดิมเป็นตำแหน่งสืบสายโลหิต) มีหน้าที่จัดเก็บภาษีอากรให้กับสเปน แต่ไม่ได้รับเงินเดือน อย่างไรก็ตามสเปนได้ให้อภิสิทธิ์แก่ Cabeza ที่จะถือครองกรรมสิทธิ์แต่เพียงผู้เดียวคนพื้นเมืองไม่มีสิทธิ์เป็นเจ้าของที่ดินทำให้เกิดชนชั้นราชาที่ดินขึ้น ซึ่งพวกนี้มีโอกาสศึกษาเล่าเรียน และมีสิทธิ์เข้ารับราชการได้ พวกนี้จึงได้มีบทบาทในการในการเมืองของฟิลิปปินส์ตลอดมา

ในการปกครอง ชาวพื้นเมืองไม่มีส่วนร่วมในการปกครองตนเองแต่อย่างใด ข้าราชการตำแหน่งสำคัญ ๆ สงวนไว้สำหรับชาวสเปนทั้งสิ้น มีการคอร์รัปชันในวงราชการ และชาวพื้นเมือง

ไม่ได้รับความเป็นธรรมในการปกครองและการศาล โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมีคดีฟ้องร้องระหว่างสเปนและชาวพื้นเมือง ชาวสเปนมักจะชนะคดีเสมอ

ในด้านสังคม

สเปนได้แยกฐานะของชาวสเปนออกจากชาวพื้นเมือง และมีฐานะเป็นชนชั้นสูง ที่ได้รับอภิสิทธิ์ต่าง ๆ เหนือชาวพื้นเมือง เช่น การศึกษา สเปนได้สร้างมหาวิทยาลัยตามแบบยุโรปขึ้นเป็นแห่งแรกในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยสร้างมหาวิทยาลัย Santo Thomas ในปี ค.ศ. 1619 เพื่อให้เป็นสถานการศึกษาของลูกหลานสเปน นอกจากนี้สเปนได้จัดตั้งโรงเรียนหลายแห่งในระดับประถม มัธยม และอาชีวศึกษา โดยเก็บค่าเล่าเรียนสูง ทำให้ชาวพื้นเมืองไม่มีโอกาสได้ส่งบุตรหลานเข้าศึกษาได้ นอกจากชนชั้นสูงและชาวยุโรป สเปน เท่านั้น พวกนี้นอกจากจะได้อภิสิทธิ์ทางการศาลและการศึกษาแล้ว ยังมีอภิสิทธิ์ทางเศรษฐกิจโดยรับยกเว้นภาษีบางประเภท มีส่วนร่วมในการรับราชการ และมีส่วนร่วมในทางการเมือง อย่างไรก็ตามสเปนได้ยินยอมที่จะให้มีการแต่งงานระหว่างชาวสเปนและชาวพื้นเมืองได้โดยไม่กีดกัน และทำให้เกิดลูกผสมที่เรียกว่า Mestizo ขึ้นระหว่างชาวสเปนกับชาวพื้นเมือง พวกลูกผสมนี้นับวันจะมีเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จนเป็นชนชั้นกลางในสังคม ทำให้ชนชั้นทางสังคมในสมัยที่สเปนปกครองจะมี 3 ชั้น คือ

1. ชนชั้นสูง ได้แก่ พวกที่มาจากโพ้นทะเล หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ พวกสเปนและชาวยุโรปอื่น ๆ ที่เข้ามาอยู่ในประเทศนี้ พวกนี้จะทำหน้าที่ปกครองบ้านเมืองละผูกขาดการเข้ารับราชการ
2. ชนชั้นกลาง ได้แก่ พวกลูกผสมระหว่างชาวต่างชาติกับชาวพื้นเมือง เป็นชายเรียกว่า Mestizo เป็นหญิงเรียกว่า Mestiza มีโอกาสได้เข้ารับราชการ แต่ในชั้นต่ำ
3. ชนชั้นต่ำ ได้แก่ ชาวพื้นเมือง เรียกว่า Indio พวกนี้จะแยกปกครองต่างหากภายใต้การควบคุมของสเปน

การที่สเปนเข้ามาจัดการ ๆ ปกครอง ทำให้เกิดเจ้าของที่ดินขนาดใหญ่ขึ้น ได้แก่ พวกขุนนางที่ร่ำรวย และหัวหน้าเผ่าชาวพื้นเมือง พวกชาวเขาหรือชาวพื้นเมืองไม่มีสิทธิ์เป็นเจ้าของที่ดิน ต้องเช่าที่ดินเพื่อทำนา ทำไร่

ทางด้านเศรษฐกิจ สเปนได้นำมาตรการ 2 ระบบมาใช้คือ

1. ระบบโพล (Polo System) กำหนดให้ชาวพื้นเมืองยกเว้นหัวหน้าหมู่บ้าน และลูกชายหัวหน้าหมู่บ้าน จะต้องอุทิศแรงงานให้แก่ทางราชการเมื่อต้องการใช้ ปรากฏว่าระบบนี้ใช้ไม่ค่อยได้ผล เพราะเมื่อทำงานให้แล้วไม่ได้รับค่าจ้าง ได้แต่ข้าวปลาอาหารพอกินไปวันหนึ่ง ๆ เท่านั้น

2. ระบบวันดาลา (Vandala System) กำหนดให้ชาวพื้นเมืองขายสินค้าให้กับทางราชการ โดยทางราชการจะจ่ายค่าตอบแทนเป็นเงินเหรียญหรือธนบัตร ซึ่งตอบแทนได้น้อยมาก เมื่อเทียบกับสินค้าที่ชาวพื้นเมืองขายให้โดยเหตุนี้ ซึ่งทำให้ชาวพื้นเมืองประสบความอดอยากและโรคภัยไข้เจ็บ เพราะสเปนปกครองโดยไม่เอาใจใส่กับสวัสดิภาพของชาวพื้นเมืองเลย

การจัดการเศรษฐกิจของสเปน ทำให้มีการปลูกพืชผลเพื่อการค้า เช่น น้ำตาล ยาสูบ และคันปาน สเปนไม่เปิด ฟิลิปปินส์ให้ชาติอื่น ๆ เข้ามาทำการค้า ทำให้มะนิลาเกือบจะเหมือนญี่ปุ่นสมัยโตกุกาวา จะมีชาวต่างชาติที่เข้ามาติดต่อกับชาวบ้าง เช่น ชาวจีนที่เข้ามา โดยนำสินค้าพวกผ้าไหม เครื่องเคลือบและสินค้าอื่น ๆ เข้ามาแลกกับเหรียญเงินจากเม็กซิโก ต่อมาชาวจีนเหล่านี้ก็เข้ามาตั้งถิ่นฐานในมะนิลา และในไม่ช้าก็กลายเป็นกลุ่มใหญ่ ซึ่งอยู่รวมกัน แยกออกจากชาวพื้นเมืองเขตของคนจีนเรียกว่า เปเรียน (Parian) ประกอบกิจการค้าทุกประเภทและคุมการขายส่งในฟิลิปปินส์ ทั้ง ๆ ที่สเปนได้พยายามตรวจสอบควบคุม ในระยะสิ้นปี ค.ศ. 1593 - 1815 ได้เกิดการค้าระหว่างฟิลิปปินส์กับเม็กซิโก เรียกว่า Galleon Trade อยู่ภายใต้การดำเนินการของรัฐบาล หากพ่อค้าเอกชนถูกห้ามมิให้ทำการค้าระหว่างอาณานิคมทั้งสอง เพื่อมิให้การแข่งขันที่จะทำลายการค้าของสเปน โดยให้เรือของรัฐบาลสเปนเท่านั้นที่แล่นไปมาระหว่างอาณานิคมทั้งสองได้ ซึ่งมีเพียงปีละ 2 ลำ เท่านั้น ชาวสเปนในอาณานิคมและข้าราชการเท่านั้นที่มีสิทธิ์จะส่งสินค้าไปกับเรือสินค้าเหล่านี้

ข้อห้ามของรัฐบาลสเปนไม่สามารถจะบังคับให้พ่อค้าเอกชนปฏิบัติตามได้ พวกพ่อค้าไม่ยอมรับรู้และทำการค้ากับเม็กซิโก นำความมั่งคั่งมาสู่พ่อค้าและข้าราชการของฟิลิปปินส์แต่ไม่ได้สร้างความร่ำรวยมาสู่รัฐบาลสเปน ทำให้สเปนหันมาพัฒนาเศรษฐกิจภายในของฟิลิปปินส์ เพื่อที่จะไม่ต้องพึ่งกิจการค้าแบบ Galleon อีกต่อไป ในปี ค.ศ. 1781 ข้าราชการ Jose de Bascoy Varigas ได้จัดตั้ง The Economic Society of Friends of the country เพื่อแสวงหาผลประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ ปรับปรุงเกษตรกรรมและเปิดเหมืองแร่ และได้ทำการทดลองปลูกพืช เช่น อ้อย ยาสูบ ฝ้าย สีย้อมผ้า คราม เครื่องเทศ ชา กาแฟ ซึ่งแรงงานในการเพาะปลูกที่ไดจากชาพื้น

เมืองมีผลทำให้ฟิลิปปินส์กลายเป็นแหล่งผลิตยาสูบแหล่งใหญ่ที่สุดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ในปี ค.ศ. 1821 ก็ได้ประกาศเปิดให้มะนิลาเป็นเมืองท่าค้าขายระหว่างชาติ ไม่ใช่เฉพาะแต่ชาวจีน ชาวสเปน และชาวละตินอเมริกาเหมือนเมื่อก่อน เปิดโอกาสให้อังกฤษ ฝรั่งเศส และดัชต์ เข้ามาค้าขายได้ ทำให้หมู่เกาะฟิลิปปินส์เจริญรุ่งเรืองมาก และประชาชนได้มีโอกาสรู้เห็นความเป็นไปของโลกภายนอก

การปกครองของฮอลันดาในอินโดนีเซีย

การปกครองของฮอลันดาในระยะแรก คือระยะที่บริษัทอินเดียตะวันออกยังมีบทบาทอยู่นั้น ฮอลันดาได้ทำการปกครองทางอ้อม คือปล่อยให้ผู้ปกครองพื้นเมืองทำการปกครองต่อไป ฮอลันดายังคงเคารพสิทธิในกฎหมายและจารีตประเพณีของพื้นเมืองที่เรียกว่า Adat อยู่ฮอลันดาเพียงแต่รักษาผลประโยชน์ทางการค้าของคนเท่านั้น โดยตั้งหน่วยงานเข้าไปติดต่อกับสุลต่านแต่ละรัฐเท่านั้นคือ สุลต่านมีสัญญาผูกมัดกับบริษัทอินเดียตะวันออกในการส่งผลิตผล พวกสุลต่านที่ไปถึงยังคนพื้นเมืองอีกทีหนึ่ง เมื่อบริษัทอินเดียตะวันออกล้มละลาย รัฐบาลฮอลันดาต้องเข้ามาจัดการ ๑ ปกครองตั้งแต่ปี ค.ศ. 1799 โดยส่ง Herman W. Daendels ในปี ค.ศ. 1807 เข้ามาปฏิรูปปกครองของดัชต์ในชวาเพื่อต้องการที่จะแก้ไขเรื่องหนี้สินของบริษัทและปฏิรูปเรื่องความเป็นอยู่ของคนพื้นเมือง ทำลายการคอร์ปชั่นของเจ้าหน้าที่ดัชต์ ทำให้ดัชต์เริ่มจัดการปกครองคนพื้นเมืองบนเกาะชวาอย่างจริงจัง พอเกิดสงครามไปเยือนในยุโรป ฮอลันดาตกอยู่ใต้อิทธิพลของฝรั่งเศส อังกฤษจึงได้เข้ามาจัดการปกครองชวาในระยะปี ค.ศ. 1811 - 1816 โดย Sir Thomas Stamford Raffles ได้รับมอบหมายจากรัฐบาลอังกฤษให้เป็นผู้ดูแลผลประโยชน์ทางแถบหมู่เกาะอินเดียตะวันออก และแหลมมลายู แรฟเฟิล เมื่อเข้ามาก็ได้สร้างสัมพันธภาพอันดีกับบรรดาผู้ปกครองของรัฐทั้งหลายบนเกาะชวา โดยสนับสนุนให้สุลต่านจากรัฐต่าง ๆ ที่สูญเสียอำนาจไปสมัยที่ดาเอนเคลปกครองได้ริครองอำนาจของสุลต่านลง โดยการแบ่งที่ดินเป็นเขต ๆ มีหัวหน้าเขตรับผิดชอบเพื่อจำกัดอำนาจของสุลต่าน รวมทั้งการศาลก็เช่นกัน มีการตั้งศาลตามแบบฮอลันดา โดยไม่ขึ้นกับสุลต่านเหมือนเมื่อก่อน เมื่อแรฟเฟิลเข้ามาจึงได้รับการต้อนรับอย่างดีจากพวกสุลต่าน มีสุลต่านบางรัฐเหมือนกันที่ต่อต้านอังกฤษ เช่น สุลต่านแห่ง jogjakarta และสุลต่านแห่งสุการ์ตา

(Surakarta) แต่ก็ถูกอังกฤษปราบได้ อังกฤษสามารถขยายอิทธิพลได้ทั่วเกาะชวา และเกาะใกล้เคียง เช่น ปาเล็มบังในสุมาตรา เกาะมาธูรา (Matura) บาห์ลี และตอนล่างของเกาะบอร์เนียว

แรฟเฟิลได้เข้ามาจัดการ การปกครองหมู่เกาะอินโดนีเซียแตกต่างไปจากฮอลันดา คือ เลิกระบบผูกขาดการค้า เปิดโอกาสให้คนพื้นเมืองและพ่อค้าต่างชาติค้าขายกันได้อย่างเสรี เลิกบังคับแรงงานคนพื้นเมืองมาเป็นจ้างคนพื้นเมืองทำงาน และใช้วิธีเก็บภาษีเป็นเงินตราแทนการเก็บภาษีเป็นผลิตภัณฑ์หรือจะจ่ายเป็นผลิตภัณฑ์ก็ได้ โดยมีค่าเท่ากับ 2/5 ของผลิตภัณฑ์ที่ได้ในแต่ละแปลง นอกจากนั้นก็ล้มระบบการศาลแบบที่ดัตช์ตั้งขึ้น ประกาศจัดตั้งศาลแบบใหม่ขึ้น และทำการปกครองแบบของอังกฤษที่อินเดียมาใช้ หลังจากนโปเลียนแพ้สงคราม รัฐบาลอังกฤษได้ตกลงมอบหมู่เกาะอินโดนีเซีย คืนให้กับฮอลันดาไป เพื่อให้ฮอลันดามีอำนาจเข้มแข็งต่อต้านการรุกรานของฝรั่งเศสได้ แรฟเฟิลจึงต้องถอนตัวออกจากเกาะชวาในปี ค.ศ.1816

การปกครองของฮอลันดาภายหลังปี 1816 ข้าหลวงฮอลันดาคนใหม่คือ Conelis Theodorus Elout เป็นนักเสรีนิยมได้ดำเนินตามแนวทางที่แรฟเฟิลวางเอาไว้และเป็นนโยบายที่ส่งเสริมคนพื้นเมืองให้อยู่ในสภาพดีขึ้น และปรับปรุงระบบการบริหารราชการใหม่ทั้งในชวาและนอกเขตชวา โดยมีชวาเป็นจุดศูนย์กลาง และส่งคนของฮอลันดาเข้าไปมีส่วนร่วมในการปกครองในรัฐต่าง ๆ คนพื้นเมืองก็ยอมรับนโยบายของเขาโดยดี แต่เมื่อเขาพ้นตำแหน่งไปในปี ค.ศ.1820 ข้าหลวงคนใหม่คือ Van der Capellon เป็นคนค่อนข้างเคร่งครัดต่อการปฏิรูปการปกครอง เขาออกคำสั่งห้ามมิให้ชาวยุโรปเช่าที่ดินหรือ ค้ากาแฟ เพื่อป้องกันมิให้ชาวยุโรปอื่น ๆ เข้ามาแย่งผลประโยชน์ของดัตช์ และของคนพื้นเมือง ข้อห้ามนี้ทำให้คนพื้นเมืองขาดรายได้ และกาเปลเลน ยังเก็บภาษีที่ดินสูง และไปสนับสนุนสุดต่านที่ประชาชนไม่ชอบ จึงทำให้เกิดสงครามชวาขึ้น (กล่าวแล้วในสงครามชวา) แม้ดัตช์จะเป็นฝ่ายที่ได้รับชัยชนะในสงครามชวา ดัตช์ต้องสูญเสียเงินทองไปเป็นจำนวนมาก รวมทั้งต้องจ่ายเงินไปในการปราบกบฏของพวกเบลเยียมต่อรัฐบาลกลางฮอลันดา ทำให้รัฐบาลฮอลันดาต้องหาทางเพิ่มพูนรายได้ โดยหวังจากหมู่เกาะอินโดนีเซีย จึงส่งบุคคลที่มีความสามารถคือ Johannes Vanden bosch มาเป็นข้าหลวงคนใหม่ในปี ค.ศ. 1830 Bosch นำนโยบายใหม่เข้ามาใช้ในหมู่เกาะอินโดนีเซีย ระบบเศรษฐกิจวัฒนธรรม¹ (Culture System)

¹ การที่ระบบนี้ได้ชื่อว่า Culture System เพราะฮอลันดาใช้หลักใช้หลักศาสนาและสังคมเป็นเครื่องมือ คือให้ส่วนแบ่งกับหัวหน้าหมู่บ้านและพวกสุดต่านโดยตกลงทำความเข้าใจกัน ให้พวกสุดต่านไปบีบบังคับพื้นเมืองซึ่งได้ผล เพราะคนเชื่อฟังหัวหน้า ถ้าจัดขึ้นเป็นการผิดกฎหมายของสังคมและศาสนา

สำหรับระบบนี้ก็คล้ายกับการบังคับคนพื้นเมืองปลูกพืชผลตามแบบเก่า แต่ดัชต์จะเข้าควบคุมอย่างใกล้ชิดกว่าเดิม คือบังคับให้คนพื้นเมืองปลูกพืชผลตามที่รัฐบาลกำหนดตามอัตราส่วน 1 ใน 5 ของที่ดินในหมู่บ้านทั้งหมด โดยที่คนพื้นเมืองไม่ต้องเสียภาษีที่ดินเป็นจำนวนเงิน แต่เสียเป็นผลิตภัณฑ์แทนตามจำนวนที่รัฐบาลเรียกเก็บ ส่วนที่เหลือขายให้กับรัฐบาลในราคาต่ำ มีผลให้รัฐบาลฮอลันดามีกำไรถึง 664.5 ล้านกิลเดอร์

แม้ว่าการแนะนำระบบบังคับการเพาะปลูกมาใช้ในอินโดนีเซีย จะนำผลประโยชน์และสร้างความมั่นคงให้กับเนเธอร์แลนด์ในขณะที่เดียวกันระบบนี้มีผลเสีย ในแง่ที่เป็นระบบเศรษฐกิจที่ทารุณ ทำให้ประชาชนต้องทำงานหนัก ไม่ใช่ทำแต่การเพาะปลูกอย่างเดียว ดัชต์ยังเกณฑ์แรงงานประชาชนมาใช้ในการขนส่ง การบังคับแรงงานประชาชนนั้น ดัชต์ทำผ่านผู้ปกครองพื้นเมือง ประชาชนต้องยอมรับฟังคำสั่ง เพราะการปฏิเสธเป็นความผิดทั้งทางด้านสังคมและศาสนา และประชาชนยังต้องเสียภาษีที่ดินแต่ไม่มีสิทธิเลือกพืชผลในการเพาะปลูก และส่วนแบ่งที่ได้มานั้นไม่เพียงพอซื้ออาหารเลี้ยงครอบครัว รัฐบาลสนับสนุนแต่การปลูกพืชตามความต้องการของตลาด เช่น อ้อย กาแฟ คราม น้ำตาล ไม่สนใจในการปลูกข้าว ทำให้ประชาชนเกิดความอดอยากทั่วไป เป็นเหตุให้พวกเสรีนิยมในเนเธอร์แลนด์ทำการโจมตีระบบบังคับการเพาะปลูกว่าเป็นระบบบังคับใช้แรงงานแบบทาส ทำให้ประชาชนสูญเสียเสรีภาพทางเศรษฐกิจ ดังนั้นหลังจาก ปี ค.ศ. 1872 จึงมีการจำกัดขอบเขตการใช้ระบบบังคับการเพาะปลูกและยกเลิกโดยสิ้นเชิงในปี ค.ศ. 1919

ในปี ค.ศ. 1870 ดัชต์ให้เสรีภาพทางเศรษฐกิจแก่ประชาชนเพิ่มมากขึ้น โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนทั้งยุโรปและชาวพื้นเมืองปลูกพืชส่งเป็นสินค้าออกได้โดยไม่มีการควบคุมอย่างเคร่งครัดเหมือนแต่ก่อนและได้ออก พ.ร.บ. ที่ดิน ห้ามเจ้าของที่ดินชาวพื้นเมืองขายที่ดินให้กับชนชาติอื่น แต่ให้เช่าได้ และให้มีการค้าอย่างเสรีโดยรัฐบาลถอนตัวจากการปลูกอ้อย และอุตสาหกรรมน้ำตาล

การใช้นโยบายเสรีนิยมทางเศรษฐกิจนี้ ทำให้ชาวยุโรปและชาวจีน เข้ามาลงทุนกันมาก ทำให้เกิดชนชั้นกลางที่มั่งคั่งจากการค้าเสรี ส่วนคนพื้นเมืองไม่มีประสบการณ์ทางการค้า ก็ค้าขายแข่งสู้ไม่ได้ต้องเป็นกรรมกรหรือชาวนา ชาวไร่ เหมือนเดิมและฐานะยิ่งแย่ลง ไปอีก คือ

ต้องเสียภาษีที่ดินในฐานะที่เป็นเจ้าของที่ดิน ส่วนมากชาวยุโรปและชาวจีนไม่ต้องเสียภาษีที่ดิน เพราะไม่ได้เป็นเจ้าของที่ดิน ภาษีการค้าอื่น ๆ ก็ไม่เสีย ตักดวงผลประโยชน์ได้อย่างเต็มที่ รัฐบาลฮอลันดาเองรายได้ก็ลดลงทำให้รัฐบาลฮอลันดาต้องหันมาประกาศใช้ นโยบาย Ethical Policy เพื่อปรับปรุงสวัสดิการของคนพื้นเมืองให้ดีขึ้น โดยมีการพัฒนาทางด้านการศึกษา สาธารณสุข เศรษฐกิจ และปฏิรูปทางการเมืองโดยยินยอมให้ชาวอินโดนีเซียมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง เช่น ในสนปี ค.ศ.1904 – 05 กำหนดให้มีการจัดตั้งสภาท้องถิ่นซึ่งมีสมาชิกประกอบด้วยชาวยุโรป ชาวอินโดนีเซียและชาวจีน และปี ค.ศ. 1906 เนเธอร์แลนด์ออก พ.ร.บ.หมู่บ้านมีจุดมุ่งหมายที่จะ เปลี่ยนหมู่บ้านให้เป็นเทศบาลตามรูปแบบการปกครองของตะวันตก โดยให้อำนาจในการบริหาร กิจการหมู่บ้านแก่ชาวพื้นเมืองส่วนในระดับเมือง ได้จัดตั้งสภาประชาชนที่เรียกว่า Volksraad แม้ว่าศัพท์จะทำการพัฒนาประเทศยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชนอินโดนีเซียอย่างไรก็ตามก็ไม่สามารถยับยั้งความเคลื่อนไหวของกลุ่มชาตินิยมอินโดนีเซีย และกลุ่มคอมมิวนิสต์ได้

การปกครองของอังกฤษในมลายู

การเข้ามาตั้งสถานีการค้าของอังกฤษในปีนัง มะละกา และสิงคโปร์ ใต้ได้รับการจัดวาง จากคนพื้นเมืองแต่อย่างใด ในปี 1832 อังกฤษประกาศรวมสิงคโปร์ มะละกา และปีนังเป็น The Colony of the Straits Settlement อยู่ในความดูแลของบริษัทยินดีตะวันตกที่เบงกอล ต่อมา เห็นว่าบริษัทยินดีตะวันตกขาดความเอาใจใส่ใน Straits Settlement ทำให้การค้าตกต่ำลง ทำให้ความไม่พอใจแก่พ่อค้าอังกฤษ และข้าราชการอังกฤษ Straits Settlement ในปี ค.ศ. 1867 Straits Settlement จึงโอนไปขึ้นกับกระทรวงอาณานิคมของอังกฤษที่ลอนดอน อังกฤษได้ประกาศว่าจะไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับดินแดนภายในคาบสมุทรมลายู แต่การที่มีชาวอังกฤษตลอดจนผู้ถือสัญชาติ อังกฤษเข้าไปมีผลประโยชน์ในการทำเหมืองแร่ ดีบุก และการทำการค้าอื่น ๆ มาก พวกพ่อค้า เหล่านี้ต้องการให้อังกฤษเข้าไปคุ้มครองผลประโยชน์ของตน จากการแข่งขันกับชาวจีนที่อพยพ มาจากผืนแผ่นดินใหญ่เป็นจำนวนมากและคนพื้นเมือง ตลอดจนสภาพการเมืองภายในคาบสมุทรมลายูไม่แน่นอน มีการชิงดีชิงเด่นกันตลอดเวลาเป็นอุปสรรคต่อการค้าและการลงทุน

ในปี ค.ศ. 1873 จากเสียงเรียกร้องของพ่อค้าชาวจีน และพ่อค้าอังกฤษมากขึ้นทำให้รัฐบาลอังกฤษเปลี่ยนท่าที ด้วยการตั้งที่ปรึกษาในรัฐมลายู อังกฤษหวังว่าจะใช้ข้าหลวงอังกฤษ

เหล่านี้จะช่วยระงับความวุ่นวายต่าง ๆ โดยขอร้องให้สุลต่านวางมาตรการทางด้านการค้าให้แน่นอน เพื่อให้เกิดความสงบระหว่างชาวมาเลย์ กับผู้ที่ไม่ใช่ชาวมาเลย์นอกจากรัฐ 4 รัฐ ซึ่งอยู่ภายใต้อารักขาของไทยแล้ว อังกฤษก็สามารถเจรจาให้สุลต่าน 4 รัฐ ในตอนกลางยอมรับที่ปรึกษาอังกฤษได้ ที่ปรึกษาเหล่านี้จะให้คำปรึกษาแก่สุลต่านในเรื่องการปกครอง ภาษีอากร ยกเว้น เรื่องเกี่ยวกับศาสนา และวัฒนธรรม ซึ่งต่อมาพวกข้าหลวงที่ปรึกษาเหล่านี้จะได้เป็นผู้ปกครองโดยพฤตินัยทั้ง 4 รัฐ คือ เปร็ด สลังงอ ปะหัง เนกรีเซมบิลัน

ในบรรดารัฐต่าง ๆ ทั้ง 4 รัฐ คือ เปร็ด สลังงอ ปะหัง เนกรีเซมบิลัน ที่อังกฤษตั้งข้าหลวงที่ปรึกษาประจำนั้น ยังแยกกันอยู่ แต่อยู่ภายใต้การนำของสิงคโปร์ ที่ปรึกษาแต่ละคนจะต้องให้คำปรึกษาแบบอย่างเดียวกัน ต่อมาก็มีการตั้งสภาแห่งรัฐขึ้น ประกอบด้วย พวกมาเลย์ชั้นสูง และผู้นำของพวกที่มีเชื้อมาเลย์ที่มาทำการค้าในรัฐ (ส่วนใหญ่เป็นชาวจีนเพราะพวกนี้มาจากดินแดนในอารักขาของอังกฤษ คือ ฮองกง และ Straits Settlement สภานี้จะมีสุลต่านเป็นประธาน ภายใต้การดูแลของข้าหลวงที่ปรึกษาอีกทีหนึ่ง

ในปี ค.ศ. 1861 ก็ได้มีการจัดรูปแบบการปกครองทั่วยุโรปขึ้น ตามแบบที่อังกฤษใช้ในอินเดีย ระบบการศาลจะใช้ทั้งของยุโรปและมาเลย์ร่วมกัน ส่วนพวกชนชั้นสูงของมาเลย์ จัดให้เป็นข้าราชการ โดยได้รับเงินเดือน อย่างไรก็ตามก็ยังมีข้อกล่าวหาจากพ่อค้าสิงคโปร์ว่าสุลต่านยังมีอำนาจเกี่ยวกับศาลาการและการคลัง การศาล และการผูกขาดสินค้าอีก ดังนั้นในปี 1896 อังกฤษก็ขอร้องให้สุลต่านแห่ง 4 รัฐ รวมกันเป็นสหพันธรัฐ (Federated Malay Council) จุดมุ่งหมายของอังกฤษ คือรวมอำนาจการปกครองเพื่อความสะดวกในการปกครองของอังกฤษ

แต่ละรัฐยังคงมีอำนาจทางการคลัง แต่จะต้องยอมรับการตัดสินใจของสภาสหพันธรัฐ (Federal Council) ซึ่งประกอบด้วยสุลต่าน และข้าหลวงที่ปรึกษาเองแต่ละรัฐ นอกจากนั้น สภาสหพันธรัฐยังประกอบด้วยข้าราชการอังกฤษ ข้าหลวงใหญ่ ซึ่งมีศูนย์กลางการบริหารอยู่ที่ กัวลาลัมเปอร์ ในเนกรีเซมบิลัน ต่อมาปี 1909 สภาสหพันธรัฐขยายการรับสมาชิกใหม่อีก 5 คน คือ อังกฤษ 4 คน ชาวจีน 1 คน

สำหรับรัฐอื่น ๆ ที่เหลือ คือ ยะโฮร์ ในตอนใต้ไม่ยอมเข้าร่วมในสหพันธรัฐและไม่ยอมรับข้าหลวงที่ปรึกษาจนปี 1941 ถึงได้ยอมรับ ส่วนอีก 4 รัฐตอนเหนือ คือ ไทรบุรี ปะลิส กลันตัน และตรังกานู ซึ่งเป็นรัฐในอารักขาของไทย ไทยก็ได้ทำสัญญากับอังกฤษในปี 1909 แลกเปลี่ยนกับสิทธิของคนในบังคับอังกฤษให้ขึ้นศาลไทย และอังกฤษให้ไทยยืมเงินมาสร้างทางรถไฟสาย

ได้ ซึ่งทั้ง 4 รัฐ นี้ก็ไม่ยอมเข้าร่วมในสหพันธ์ แต่ยอมรับที่ปรึกษาประจำแต่ละรัฐ ดังนั้น อังกฤษก็เรียก 4 รัฐนี้และยะโฮร์ เป็นนอกสหพันธ์ (Unfederate Malay State)

นอกจากรัฐต่าง ๆ ในมลายู แล้วอังกฤษยังตั้งข้าหลวงที่ปรึกษาในบรูไนได้อีก ในปี 1906 เนื่องจากปี 1841 อังกฤษ โดย Sir James Brooke ได้ไปมีสัมพันธไมตรีอันดีกับสุลต่านบรูไน ในบอร์เนียวเหนือ และตั้งสถานีการค้าของอังกฤษที่นี่ จึงทำให้อังกฤษเข้าไปมีผลประโยชน์ในบอร์เนียวเหนือ และมีการบริหารร่วมกับ Straits Settlement และรัฐมาเลย์ อื่น ๆ

ในระบอบสงครามโลกครั้งที่ 1 มลายูมีความสำคัญทางด้านเศรษฐกิจ และการทหารกับอังกฤษมาก คือ ดิบุก ขางพารา และสถานที่ตั้งซึ่งเป็นจุดยุทธศาสตร์ที่ดี ดังนั้นหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 อังกฤษจึงได้ให้ความสนใจอย่างจริงจังในการพัฒนาเศรษฐกิจที่ดี ดังนั้นหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 อังกฤษจึงได้ให้ความสนใจอย่างจริงจังในการพัฒนาเศรษฐกิจของมลายู สร้างถนนหนทางและทางรถไฟ เชื่อมโยงกันทุกรัฐ นำคนจีนและคนอินเดีย เข้าทำงานในเหมืองแร่ และสวนยางซึ่งบรรดาคนจีนเหล่านี้ แม้กฎหมายของมาเลย์จะห้ามเป็นเจ้าของที่ดิน เพราะกลัวว่าจะมาแย่งอาชีพการปลูกข้าวของคนพื้นเมือง แต่พวกคนจีนก็สามารถเก็บหอมรอมริบจากค่าจ้างแรงงาน มาขยายการลงทุนในมลายู เป็นเจ้าของกิจการต่าง ๆ เช่น เหมืองแร่ ขยายของ ให้กู้ยืม และเป็นตัวกลางรับซื้อสินค้า ทำให้คนจีนกุมเศรษฐกิจของมลายูมากขึ้นตามลำดับ

การที่อังกฤษเข้ามาปกครองมลายู และเข้ามาพัฒนาทางเศรษฐกิจให้กับมลายู เช่น การทำเหมืองแร่ การธนาคาร การค้าต่าง ๆ ตลอดจนโรงงานอุตสาหกรรม ทำให้พวกอินเดียและจีนเข้ามาทำงานเป็นกรรมกร และคนจีน และคนอังกฤษ ก็เข้ามาเป็นเจ้าของกิจการต่าง ๆ ส่วนคนมลายูนั้นเป็นคนรักในที่ดินที่ตนทำนามาก ไม่อยากละทิ้งที่ดินของตนและอาชีพทำนาไปทำเหมืองแร่ค้าขาย หรืออื่น ๆ และพอใจกับระบบการปกครองของอังกฤษที่ไม่เข้าไปยุ่ง ศาสนาและขนบประเพณีของชาวมลายู นอกจากนั้นอังกฤษยังได้นำเอาระบบข้าราชการพลเรือนเข้ามาใช้ในมลายู และเปิดโอกาสให้ชาวมลายูที่ได้มีการศึกษาแบบตะวันตกเข้ารับราชการในหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐ เพราะฉะนั้นคาบสมุทรมลายูในระหว่างสงครามโลกครั้งที่สอง มีข้าราชการเป็นคนอังกฤษและคนมลายู ส่วนเศรษฐกิจตกอยู่ในมือของคนอังกฤษและคนจีน

การปกครองของอังกฤษในพม่า

ทันทีที่อังกฤษผนวกพม่าเข้าเป็นมณฑลหนึ่งของอินเดีย พวกพม่าตอนบนได้ทำการต่อต้านอังกฤษ การต่อต้านนี้ขยายตัวออกไปถึงบริเวณลุ่มแม่น้ำอิระวดี มีพวกพระภิกษุได้เข้าร่วมในการต่อต้านอังกฤษด้วย ส่วนพวกกะเหรี่ยง และชนกลุ่มน้อยได้ให้ความร่วมมือกับอังกฤษ เพราะหวังว่าอังกฤษจะช่วยตนให้พ้นจากการปกครองของพม่า อังกฤษได้ทำการปราบปรามการกบฏได้อย่างราบคาบ และได้ทำการปกครองทั้งในตอนบนและตอนล่างโดยตรง ส่วนชนกลุ่มน้อยอังกฤษปกครองทางอ้อม โดยปล่อยให้ผู้นำของชนกลุ่มน้อยทำการปกครองกันต่อไป อยู่ภายใต้การอารักขาของอังกฤษและการดูแลของข้าหลวงอังกฤษ ทำให้คนพม่ามีความรู้สึกที่อังกฤษดูถูกดูหมิ่นตนมากที่สุดฐานะจากประเทศเอกราชลงมาเป็นแค่มณฑลของอินเดีย ไม่มีพระมหากษัตริย์ปกครอง ส่วนชนกลุ่มน้อยซึ่งเคยอยู่ใต้ชนชาติพม่ามานานกลับได้รับการปฏิบัติจากอังกฤษคิดว่าอังกฤษไม่เคยสนใจที่จะรวมชนกลุ่มน้อยกับพม่าเข้าด้วยกัน ทำให้เป็นปัญหา เมื่อพม่าได้เอกราชแล้วพม่าก็ยังหาความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันภายในประเทศไม่ได้

การปกครองของอังกฤษในระยะ 1886 - 1937 อังกฤษได้ปกครองพม่าเท่ากับเป็นดินแดนหนึ่งของอินเดีย โดยนำระบบการบริหารราชการของอังกฤษที่อินเดียมาใช้กับพม่า โดยการยกเลิกระบบราชสำนักและสภาทูตออร์ชองพม่า ล้มเลิกอำนาจของพวกขุนนาง ข้าราชการชั้นสูงของพม่าโดยจัดระเบียบราชการ, ระบบการศาล, ตำรวจและการเก็บภาษีตามแบบอังกฤษ ส่วนในระดับหมู่บ้านได้ยกเลิกระบบการปกครองในหมู่บ้านแบบเก่า ซึ่งเดิมเป็นชนชั้นสูงในหมู่บ้านเปลี่ยนเป็นการแต่งตั้งหัวหน้าหมู่บ้านแบบหมุนเวียนกันไป รับผิดชอบโดยตรงต่อผู้ว่าราชการจังหวัด เพื่อให้มีการเก็บภาษีแบบเดียวกัน และปฏิบัติตามคำสั่งของอังกฤษ ให้เป็นระเบียบเดียวกันหมด การดำเนินการแบบนี้ของอังกฤษ เป็นการเพิ่มอำนาจของรัฐบาลในระดับท้องถิ่น ซึ่งเป็นการทำลายระบบสังคมแบบเก่า และความสงบสุขแบบชนบท คือเกิดความขัดแย้งระหว่างประชาชนกับผู้ปกครองที่มาจากหมู่บ้านอื่น ๆ เพราะระบบหมุนเวียนตำแหน่งของอังกฤษ นอกจากนั้น อังกฤษยังไม่สนใจต่อวัฒนธรรมประเพณีและสังคมของชาวพม่า ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับสถาบันศาสนาและสถาบันกษัตริย์ เดิมราชสำนักจะเป็นผู้แต่งตั้งสังฆราช ควบคุมการสอนและระเบียบวินัยของพระ เมื่อสถาบันกษัตริย์สลายตัวลง เพราะอังกฤษยกเลิก สถาบันศาสนาซึ่งเคยเป็นศูนย์รวมของชาวพม่าก็เสื่อมลง พวกพระสงฆ์ในพม่าขาดระเบียบวินัย อังกฤษไม่เคยคิดที่จะแต่งตั้งใครขึ้นมาเป็นหัวหน้าทางศาสนา เพื่อคอยคุมพวกสงฆ์ เช่น ในลังกาอังกฤษยังพยายามรักษาประเพณี และ

วัฒนธรรมเดิม โดยเลือกพระสงฆ์ที่มีความสามารถขึ้นมาเป็นหัวหน้าทางศาสนา พวกพระพม่ามีการเข้าร่วมกับพวกกบฏ หรือเดินขบวนประท้วงอังกฤษได้ โดยไม่หวั่นเกรงกับอำนาจของหัวหน้าทางศาสนา ขณะที่พุทธศาสนาในพม่าเสื่อมลง โรงเรียนที่อยู่ตามวัดต่าง ก็พลอยเสื่อมลงไปด้วย อังกฤษมาจัดการศึกษาแบบตะวันตกขึ้นในพม่า ในไม่ช้าพวกลูกหลานชาวพม่าก็เลิกสนใจที่จะเรียนภาษาพม่าหันมาเรียนภาษาอังกฤษ พุทธภาษาอังกฤษ ตามแบบชาวตะวันตกทางด้านวัฒนธรรม เพื่อที่จะได้รับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ และเข้ารับราชการกับอังกฤษ

หลังจากปี ค.ศ. 1894 อังกฤษได้นำระบบเทศบาลเข้ามาใช้ตามเมืองใหญ่ ๆ ในพม่าตอนล่าง แต่ใช้ได้ดีในร่างกุ้งเท่านั้น ในเมืองอื่น ๆ ประชาชนไม่ให้การสนับสนุน และให้ความร่วมมือ โดยประชาชนเห็นว่า การใช้ระบบเทศบาลเป็นวิธีการที่อังกฤษยกระดับการเก็บภาษีให้สูงขึ้น ส่วนสภาท้องถิ่นอังกฤษ ได้จัดตั้งขึ้นในปี 1884 ก่อนข้างจะประสบผลสำเร็จด้วยดี อย่างไรก็ตาม อังกฤษได้เปิดโอกาสให้ชาวพม่ามีโอกาสเข้ารับราชการได้ในระดับต่ำ โดยที่ต้องมีการศึกษาแบบตะวันตก ทำให้เกิดชนชั้นกลางของสังคมขึ้นมา ในปี ค.ศ. 1897 มีการตั้งโรงเรียนไฮสกูลสอนภาษาอังกฤษ และพื้นเมืองขึ้นในมะละแหม่ง ในระยะปี 1911 ก็ส่งเสริมให้มีการตั้งโรงเรียนเอกชนของพวกสอนศาสนา และตั้งมหาวิทยาลัยร่างกุ้งขึ้นในปี 1921 ซึ่งนักศึกษาของมหาวิทยาลัยนี้ ได้มีบทบาทในการต่อต้านระบบการปกครองของอังกฤษในเวลาต่อมา

ในระยะปี ค.ศ. 1897 อังกฤษได้พยายามปรับปรุงการบริหารในประเทศพม่าใหม่ โดยเลื่อนตำแหน่งข้าหลวงอังกฤษในพม่าให้ใหญ่ขึ้น เป็นตำแหน่งผู้ว่าราชการ ตั้งสถานนิติบัญญัติเป็นที่ปรึกษาช่วยเหลือในการบริหารราชการ ต่อมาในปี ค.ศ. 1919 ได้ปรับปรุงสถานนิติบัญญัติ โดยเพิ่มจำนวนจาก 9 คน เป็น 15 คน เมื่อมีการปฏิรูปการปกครองของอินเดีย ตามกฎหมายปฏิรูป Morley - Minto และมีผลมาถึงพม่าที่เป็นมณฑลหนึ่งของอินเดียด้วย ในปี ค.ศ. 1917 อังกฤษประกาศจะให้อินเดียมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองมากขึ้น ชาวพม่าคิดว่าตนเองจะได้มีส่วนร่วมในการปกครองตนเองมากขึ้นด้วย แต่อังกฤษปฏิเสธ ทำให้พม่าผิดหวัง และรวมกลุ่มกันต่อต้านอังกฤษ ตลอดจนก่อกบฏขึ้นบ่อย ๆ ทำให้อังกฤษทบทวนนโยบายเกี่ยวกับพม่าใหม่ โดยนำระบบการปกครองที่เรียกว่าระบบ Dyarchy เข้ามาใช้ ระบบนี้คือระบบที่มีรัฐบาล 2 ระดับ ระดับหนึ่งเป็นรัฐบาลเมืองแม่ รับผิดชอบในเรื่องสำคัญ ๆ คือ เรื่องการป้องกันประเทศ, ความสัมพันธ์กับต่างประเทศ, การปกครองชนหมู่น้อย และการคมนาคม ส่วนอีกระดับหนึ่งเป็นรัฐบาลของคนพื้นเมือง รับผิดชอบเรื่องการศึกษา, สาธารณสุข, และป่าไม้ ในลักษณะการปกครองนี้ แม้

ชาวพม่าจะมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองมากขึ้น แต่ก็ยังคงไม่พอใจ ที่พม่ายังเป็นมณฑลหนึ่งของอินเดีย และรัฐมนตรีฝ่ายบริหารชาวพม่า ไม่มีสิทธิที่จะควบคุมเรื่องสำคัญ ชาวพม่าในระยะนี้แบ่งออกเป็น 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายที่ต้องการแยกจากอินเดีย เพราะเหตุว่าการรวมอยู่กับอินเดียนั้น ทำให้ชาวพม่าเป็นฝ่ายเสียเปรียบ ชาวอินเดียที่อพยพเข้ามาแย่งอาชีพชาวพม่า กุมเศรษฐกิจของพม่าเต็มไปหมด ส่วนพวกที่ไม่ต้องการแยกจากอินเดีย เพราะกลัวว่าพม่าจะได้เอกราชล่าช้า

ในระยะหลังสงครามโลกครั้งที่ 1 เกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ ทำให้ราคาข้าวตกลง คนพม่าเดือดร้อนและว่างงาน ทำให้เกิดกบฏในพม่าตอนล่าง และความเคลื่อนไหวของพวกชาตินิยม ดังนั้นอังกฤษจึงปรับปรุงระบบการปกครองแบบ Dyarchy ให้พม่ามีรัฐธรรมนูญของตนเอง และมีรัฐบาลที่แยกจากอินเดีย โดยขึ้นตรงกับรัฐสภาอังกฤษที่ลอนดอนในปี ค.ศ.1937 รัฐบาลนี้ผู้สำเร็จราชการอังกฤษจะรับผิดชอบเรื่องการป้องกันประเทศ การต่างประเทศ

การปกครองของฝรั่งเศสในอินโดจีน

ฝรั่งเศสได้เข้าปกครอง โคชิน ไชน่า หรือเวียดนามต้องทำสนธิสัญญาซึ่งอ่อนกับฝรั่งเศส และสูญเสียดินแดนใน โคชิน ไชน่าให้กับฝรั่งเศสไป การปกครองในระยะแรก ฝรั่งเศสให้ขุนนางเวียดนามอยู่ภายใต้การควบคุมของฝรั่งเศส ต่อมาพวกขุนนางที่ทำการปกครองอยู่ไม่พอใจที่อยู่ใต้การปกครองของฝรั่งเศส จึงหลบหนีไปทำการต่อต้านฝรั่งเศสและฝรั่งเศสก็สามารถปราบได้อย่างราบคาบ ต่อจากนั้นมาฝรั่งเศสได้ทำการปกครองโคชิน ไชน่าโดยตรง หลังจากที่ฝรั่งเศสได้อันนัม ดังเกี๋ย และกัมพูชาแล้ว ฝรั่งเศสใช้การปกครองทางอ้อม ปลดปล่อยให้ผู้ปกครองเดิมทำการปกครองต่อไปภายใต้การควบคุมของข้าหลวงของฝรั่งเศส และขึ้นอยู่กับกระทรวงอาณานิคมของฝรั่งเศส ฝรั่งเศสได้นำนโยบายผสมกลมกลืน (Assimilation) มาใช้ในการปกครองในระยะปี ค.ศ.1879 - 1902 โดยไม่คำนึงถึงว่าลักษณะการปกครองและวัฒนธรรมดั้งเดิมของอาณานิคมเป็นอย่างไร พยายามหลอมวัฒนธรรมและการปกครองอาณานิคมให้เป็นแบบฝรั่งเศส แต่ไม่ค่อยได้ผลเท่าใดนัก

ในการจัดการปกครองของฝรั่งเศส ชาวพื้นเมืองมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองน้อยมากฝรั่งเศสได้ทำการปกครองตั้งแต่ระดับมณฑลจนถึงระดับหมู่บ้าน โดยแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ของฝรั่งเศสเข้าไปทำการปกครอง จะเปิดโอกาสให้คนพื้นเมืองเข้าทำงานได้ในระดับต่ำ ได้รับเงินเดือนน้อยกว่าชาวฝรั่งเศสที่ทำงานในระดับเดียวกัน นอกจากนั้นการมีผู้แทนในสภานิติบัญญัติ

ฝรั่งเศสก็ไม่เปิดโอกาสให้กับคนพื้นเมือง จะมีโคชินไชน่าเพียงแค่วันเดียวเท่านั้นที่ส่งผู้แทนไป
ร่วมประชุมสภานิติบัญญัติในฝรั่งเศสได้ และผู้แทนที่ต้องมีคุณสมบัติตามที่ฝรั่งเศสกำหนดคือ
ต้องโอนสัญชาติเป็นชาวฝรั่งเศส การที่จะโอนสัญชาติได้ก็ต่อเมื่อพูดภาษาฝรั่งเศสได้ หรือรับราช
การกับฝรั่งเศสอย่างน้อย 10 ปี หรือทำควมดีความชอบเป็นพิเศษ ดังนั้นผู้แทนที่ถูกส่งไปประชุม
ก็มาจากชนกลุ่มน้อยเท่านั้น

ในด้านการศาล ใช้วิธีการพิจารณาพิพากษาคดีตามแบบฝรั่งเศสทุกอย่าง โดยไม่คำนึง
ถึงกฎหมายเวียดนาม และภาษาเวียดนาม มีการออกกฎหมายที่เข้าข้างชาวฝรั่งเศส โดยการ
พิจารณาคดีผู้พิพากษาฝรั่งเศส พึงข้อความจากผู้แปลภาษาเวียดนามเป็นฝรั่งเศส จึงมีการ
ครอบงำกันมาก สถานะของชาวเวียดนามในทางกฎหมายก็ไม่ทัดเทียมชาวฝรั่งเศส

ทางด้านการศึกษา ฝรั่งเศสได้เปลี่ยนระบบการศึกษาหลักของเวียดนามมาเป็นการ
ศึกษาแบบตะวันตก โดยเปิดโรงเรียนในเวียดนาม สอนการศึกษาแบบตะวันตก และแทรกการ
สอนวัฒนธรรมของฝรั่งเศสในโรงเรียนด้วย ฝรั่งเศสได้นำเออักษรรลาตินมาใช้กับภาษาเวียดนาม
เรียกว่า *Quoc ngu* ตลอดจนนำเอกหลักศาสนาของคณะมิชชันนารีเข้ามาใช้ในเวียดนาม ฝรั่งเศส
ได้ตั้งมหาวิทยาลัยขึ้นมาเพื่อให้ นักศึกษาเวียดนามได้ศึกษาต่อภายในประเทศ¹ ซึ่งนักศึกษา
เวียดนามเวลานั้นเลือก ไปศึกษาที่ญี่ปุ่น

ทางด้านเศรษฐกิจ นอกจากการสร้างโรงเรียนแบบตะวันตกในเวียดนามแล้ว ฝรั่งเศสยัง
ได้สร้างทางรถไฟระหว่างฮานอยกับไซ่ง่อน และฮอนอยกับคุนมิง ถนนหนทางและวางสาย
โทรศัพท์ในเวียดนาม ลาว และ กัมพูชา ฝรั่งเศสได้พัฒนา ปลูกข้าว และการชลประทานใน
ลุ่มแม่น้ำโขง ส่งเสริมการลงทุนในอุตสาหกรรม คือการทำเหมืองถ่านหิน โรงงานทอผ้า กาแฟ,
ชา และยางพารา ผู้ที่เข้ามาลงทุนส่วนใหญ่เป็นชาวฝรั่งเศส ชาวยุโรปอื่น ๆ และชาวจีน บริเวณที่
นักลงทุนต่างชาติเข้ามาลงทุนกันมาก คือ ดังเกี๋ย และโคชินไชน่า ส่วนลาวและเขมรไม่ค่อยมีการ
ลงทุนเท่าใดนัก ดังนั้นผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ จึงไม่ได้ตกอยู่กับคนพื้นเมือง แต่ตกอยู่ใน
กำมือของคนต่างชาติ แม้ฝรั่งเศสจะมาเปิดธนาคารให้คนพื้นเมืองกู้เงินลงทุนก็ตาม คนพื้นเมือง
ไม่มีประสบการณ์ทางการลงทุน และอุตสาหกรรม จึงไม่สามารถแข่งขันกับนักลงทุนต่างชาติได้

¹ Quale, P. 408

การพัฒนาเศรษฐกิจของฝรั่งเศสทำให้รัฐบาลฝรั่งเศสมีรายได้เพิ่มขึ้น แต่ชาวเวียดนามกับมีฐานะเลวลงกว่าเดิม เนื่องจากมีการพัฒนาทางเศรษฐกิจเฉพาะตามเมืองใหญ่ ๆ ส่วนตามชนบทรัฐบาลไม่คำนึงถึงชาวนา ยังคงเป็นเกษตรกรที่มีฐานะยากจน แม้จะมีผลผลิตเพิ่มขึ้น เพราะพวกนักลงทุนต่างชาติเข้าไปลงทุน แต่ที่ดินส่วนใหญ่ก็ตกเป็นของนายทุนชาวฝรั่งเศสและพวกนายทุนชาวเวียดนามไม่กี่คน ชีวิตของชาวนาเวียดนามต้องยากจนข้นแค้น ค่าเช่าที่ดินมีราคาสูง การกู้ยืมเงินต้องเสียอัตราดอกเบี้ยสูง เจ้าของที่นาเล็ก ๆ จำนวนมากที่อยู่ใภาวะหนี้สินรุงรัง และต้องสูญเสียที่ดินไปให้กับนายทุนเงินกู้ในที่สุด ปัญหาของชาวนาแบบนี้ไม่มีเฉพาะในเวียดนามแต่มีอยู่ทั่ว ๆ ไป ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ นอกจากปัญหาการที่ชาวนาต้องตกเป็นหนี้สินพวกนายทุนแล้ว ยังมีปัญหาอื่น ๆ อีก คือ การที่รัฐบาลฝรั่งเศสผูกขาดสินค้าต่าง ๆ โดยเฉพาะสินค้าที่สำคัญสำหรับการดำรงชีวิตอยู่ของประชาชนคือ เกลือ ประชาชนต้องทำเกลือไปส่งให้รัฐบาล และต้องซื้อเกลือมาใช้ในราคาแพง

ทางด้านสังคม การที่ฝรั่งเศสเข้าไปจัดการเกี่ยวกับผลผลิตของราษฎรในแต่ละหมู่บ้านได้ทำลายสภาพสังคมดั้งเดิมของชาวเวียดนาม ชาวนาไม่สามารถที่จะช่วยเหลือด้านแรงงานระหว่างกันได้อีกต่อไป เช่น การลงแขกเกี่ยวข้าว เป็นต้น และพวกเขาก็ไม่สามารถขอร้องต่อหัวหน้าหมู่บ้านได้ เพราะข้าราชการฝรั่งเศสได้เข้ามาบริหารงานแทนที่หัวหน้าหมู่บ้านชาวเวียดนาม ทั้งด้านการออกปกครองและการตัดสินคดี พวกขุนนางไม่มีตำแหน่งใด ๆ ในราชการ และไม่มีอำนาจวาสนาใด ๆ ที่จะช่วยเหลือชาวบ้านได้ แม้แต่ในระดับรัฐบาลกลางที่เว้ (Hue) อำนาจของพวกขุนนางก็ถูกลดลงอย่างมากมาย นอกจากพวกขุนนางบางคนที่ถูกยึดตัวรับใช้ฝรั่งเศส และชื่นชมกับฝรั่งเศสในการปกครองเท่านั้นที่ยังคงมีอำนาจอยู่ และช่วยฝรั่งเศสข่มขู่ราษฎรของตนเอง ชาวนาไม่พอใจแต่ก็ไม่รู้จะไปอุทธรณ์เอากับผู้ใด ซึ่งก่อนหน้าที่ฝรั่งเศสจะเข้ามาปกครอง ถ้าขุนนางทำตนไม่ดี ราษฎรก็มีสิทธิจะฟ้องร้องได้

ชาวนาได้ตกอยู่ในสภาพผู้เช่าที่นาและผู้ไร้ที่ดิน เป็นผลมาจากการเอารัดเอาเปรียบของนายทุนในการให้กู้ยืมเงิน ชาวนาจะไม่กู้ก็ไม่ได้ เพราะจำเป็นต้องขยายการเพาะปลูก เนื่องจากฝรั่งเศสเก็บภาษีสูง และส่งข้าวออกต่างประเทศทำให้ข้าวขาดแคลน อัตราดอกเบี้ยที่ชาวนาเสียสูง ถ้าทำนาไม่ได้ผลเพราะสภาพดินฟ้าอากาศ ชาวนาก็จะหมดตัวกลายเป็นทาสของเจ้าของเงินไปเลย ชาวนาบางคนต้องละทิ้งที่ดินเข้าไปรับจ้างทำงานในเมือง ทำงานทุกอย่างเท่าที่จะหางานทำได้ ซึ่งพวกชาวนาเหล่านี้ได้กลายเป็นกรรมกร เป็นชนชั้นกรรมาชีพ ซึ่งมีมากขึ้นทุกทีในเวียดนาม และรู้

สืบทอดการปกครองของฝรั่งเศสจนกลายเป็นกลุ่มชาตินิยมที่รวมตัวกันต่อต้านฝรั่งเศส ในสภาพเช่นนี้ชนชั้นกลางชาวเวียดนามเป็นชนชั้นเดียวที่มีฐานะดีกว่าคนอื่น ๆ พวกที่มีการศึกษาได้เข้ารับราชการกับฝรั่งเศส และจากการจัดสรรที่ดินให้ในระยะที่ฝรั่งเศสได้ชัยชนะในเวียดนาม พวกชนชั้นกลางที่มีที่ดินเหล่านี้ได้นำที่ดินให้ชาวนาเช่า ทำให้พวกนี้ร่ำรวยขึ้นทุกที จากการให้เช่าที่ดิน เก็บดอกเบี้ย เงินเดือนประจำ จนสามารถที่จะให้การศึกษาแก่ลูกหลานของตนตามแบบตะวันตก และการศึกษาชั้นสูงได้

ฝรั่งเศสได้ปฏิรูปสังคมในเวียดนาม โดยการนำระบบการศึกษาแบบฝรั่งเศสเข้ามาใช้ ทำให้เกิดชนชั้นปัญญาชนในเวียดนาม ซึ่งพวกนี้เองที่จะนำไปสู่การล้มระบอบอาณานิคมของฝรั่งเศส และการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างทางการเมืองในเวียดนาม นอกจากนี้ในศตวรรษที่ 20 ฝรั่งเศสได้นำนโยบาย “assimilation” เข้ามาใช้โดยต้องการให้ชาวเวียดนามได้เรียนรู้วัฒนธรรม และอารยธรรมของฝรั่งเศสทุกด้าน เพื่อให้ชาวเวียดนามมีความจงรักภักดีต่อฝรั่งเศส เปลี่ยนการศึกษา ลัทธิขงจื้อตามแบบดั้งเดิม มาเป็นการศึกษาแบบตะวันตก เลิกการศึกษาแบบท่องจำและศึกษาแต่อดีต มาเป็นการศึกษาความรู้ต่าง ๆ และรู้จักคิด ทำให้พวกนี้ได้รับการศึกษาแบบใหม่ เกิดความกระตือรือร้นที่จะแสดงออกและนำไปใช้ในการต่อต้านฝรั่งเศสในที่สุด

คำถามท้ายบท

1. เพราะเหตุใดลัทธิทุนนิยมจึงนำระบบการปกครองแบบตะวันตกเข้ามาใช้ในประเทศฟิลิปปินส์
2. ระบบเศรษฐกิจที่สอดค้นคานำมาใช้ในอินโดนีเซีย มีหลักการอย่างไร ระบบนี้มีผลดีผลเสีย ต่อประเทศอินโดนีเซียอย่างไร
3. เพราะเหตุใดอังกฤษจึงสงวนสิทธิความเป็นเจ้าของประเทศให้กับมลายู
4. จงเปรียบเทียบลักษณะการปกครองของอังกฤษในมลายูและพม่า ว่าเหมือนกันหรือแตกต่างกันเพราะเหตุใด จงวิจารณ์
5. จงอธิบายการปกครองของฝรั่งเศสในอินโดจีนมาให้เข้าใจ